

Otvoreno pismo Snježani Kordić

ili

ko se boji istine

Poštovana gospođo Kordić,

vjerovatno niste mogli ni zamisliti bolju reklamu za Vašu knjigu „Jezik i nacionalizam“ – reklamiraju je, a time i Vas, Vaši najljući protivnici. To se posebno odnosi na Hrvatsku, u kojoj se danas svaka istina, bez obzira koliko ona bila očigledna i potkrijepljena čvrstim argumentima, prikazuje kao protivustavan čin i pokušava predstaviti kao direktan atak na Hrvatsku državu i Hrvate kao narod. Naravno, i u drugim državama nastalim na prostoru nekadašnje SFRJ je situacija veoma slična, ali za Hrvate se ovdje radi o posebno važnom pitanju časti i ugleda.

Koji je problem onoga što ste napisali, utvrdili i na bezbroj primjera dokazali te da li je opravdan strah od gubitka identiteta? Stvoren je dojam da ste Vi jedini odgovorni za činjenično stanje, a to je veoma pogodna prilika da se neka konkretna ličnost priveže na stub srama i time osudi za sopstvene neuspjehe. Na Vas su se okomili lingvistički kvazi-eksperti, ljudi promašenih života i karijera, koji su u vrijeme nekadašnje SFRJ bili društveni mariginalci i nadali se u nekom novom sistemu, čiju uspostavu doživljavaju kao svoj uspjeh, započeti „novi život“ i dokazati da su ih „drugi“ (naročito, naravno, Srbi i „komunisti“) proganjali zato što su Hrvati, a slično je i u svim ostalim kombinacijama četiri naroda – abecedno: Bošnjaci, Crnogorci, Hrvati, Srbi. Međutim, ponavlja im se ista sudbina, jer i to novo društvo ih ne želi u prvim redovima i gura ih tamo gdje pripadaju – ponovo na mariginu.

Osim lingvistike, ovi „stručnjaci“ nam objašnjavaju i istoriju, te nas pokušavaju ubijediti u nove dokaze starih istina. Te simulacije spadaju u kategoriju etnocentrizma (od mene i mog naroda sve počinje, traje i trajaće), a polaze od uvjerenja da se prosječan čovjek na našim prostorima nije u stanju racionalno oduprijeti ideologizaciji i manipulaciji stvarnosti, naročito ako se ona (stvarnost) dodatno podupire (kvazi)istorijskim činjenicama. Na istu kartu igraju i političke elite provodeći mentalno nasilje javnosti istovremeno prikrivajući vlastito djelovanje, koje je usmjereno isključivo na ostvarenje jednog cilja – osiguranje vlasti (moći). Jedno od (efikasnih) sredstava je svakako prešućivanje i/ili iskrivljavanje prošlosti, koja bi, ako bude otkrivena ili prikazana onakvom kakva zaista jeste, mogla imati neugodne posljedice po dotičnu grupu. Vjerno je to opisao Harold Pinter u svom govoru, održanom povodom dobijanja Nobelove nagrade za književnost 2005. godine, rekavši: „Većinu političara, prema dostupnim pokazateljima, ne zanima istina nego moć i očuvanje te moći. Kako bi se njihova moć održala, neophodno je da ljudi ostanu u neznanju, da žive nesvjesni istine, čak i istine o svom vlastitom životu. Prema tome, ono što nas okružuje velika je tapiserija laži, koju i sami pomažemo tkati.“

Kako za političke elite, tako i za čitavu plejadu kvazi-stručnjaka u nekim naučnim granama, kao što su filologija, sociologija, istorija... danas na prostorima nekadašnje SFRJ zastrašujuća je i sama pomisao na postojanje mogućnosti da se kao kula od karata sruši lažna slika „idiličnog“ života u novonastalim društvima. Ne biraju se sredstva da se difamira svaki pokušaj dokazivanja istine, a kao izdajnik sopstvenog naroda osudi svaki pojedinac koji otvoreno govori o zabludama „modernih vremena“. S obzirom da ne postoje argumenti, kojima bi se realno mogle dokazati tvrdnje o ugroženosti svakog pojedinog naroda (Bošnjaka, Crnogoraca, Hrvata, Srba...) od strane nekih drugih (Bošnjaka, Crnogoraca, Hrvata, Srba...), prelazi se na iskrivljeno prikazivanje stvarnosti, koja se predstavlja kao posljedica (od njih samih iskrivljene) prošlosti, a oboje je rezultat narcisoidne zaslijepljenosti i nesposobnosti da se racionalno sagleda sopstveni društveni status. Ta se zaslijepljenost sopstvenom nacijom, sopstvenim „herojima“, sopstvenim „uspjesima“, prenosi na

cijelo društvo širenjem straha od nekakve ugroženosti nacionalne skupine i prijetnjama da će onaj, ko se ne prilagodi tom procesu, biti izložen „javnom linču“.

Primjera radi navešću i to da se često u negativnom kontekstu govori o nekadašnjoj SFRJ, kao državi bez ljudskih prava i sloboda. Tamo su pojedinci zaista mogli imati, a neki su i imali problema, bili zatvarani, kažnjavani. Danas se, međutim, u novonastalim državama ne radi o tome da trpe pojedinci – danas se radi o čitavim narodima, koji su postali zatvorenici sopstvene, „demokratski izabrane“, „intelektualne“ i političke elite.

Emotivno su ovi kvazi-stručnjaci i dalje opsjednuti sopstvenom ugroženošću s kojom se ne mogu nositi sami, već svoje neuspjehe žele prikazati kroz pitanje ugroženosti i opstanka čitavog naroda. Oni se u svojim mračnim vizijama još uvijek nalaze u ratu, a neprijatelja vide posvuda. Ova agonija sopstvenog neuspjeha se manifestuje kroz marljivo, uporno i agresivno stvaranje atmosfere napetosti, pronalaženja krivice i krivaca u drugačijem mišljenju od njihovog. Neumorno, mada istovremeno i uzaludno je njihovo potenciranje neznatnih razlika uz istovremeno odbacivanje i ignorisanje čitave gomile očigledno zajedničkih osobina svih južnoslavenskih naroda.

Gospođo Kordić, Vi svojim djelom direktno govorite o neugodnim istinama, ali indirektno nudite rješenje i zalažete se za hlađenje usijanih glava na brdovitom Balkanu. Ko može da sabere dva i dva shvatiće da se samo racionalnim pristupom tematici i dijalogom mogu prevazići nepotrebne međusobne netrpeljivosti. Ostaje da utvrdimo ko dijalog želi, a ko ne – ko se boji dijaloga.

Na našu žalost situacija je takva da današnje generacije odrastaju u sredinama, koje osuđuju sve što dolazi s one druge, „protivničke“ strane. Iako se međusobno ne poznaju, oni se ne podnose i prihvataju nametnutu netrpeljivost, kao nešto sasvim prirodno. Predrasude su uzele takav obim da se o svemu prethodno uopšte ne razmišlja, niti se diskutuje – njima se jednostavno vjeruje. Da li je neko, ko tako odrasta dobar ili loš, o tome se odlučuje tek prilikom suočavanja sa stvarnošću i istinom. Naravno, niko nije kriv što odrasta u takvoj sredini, pitanje je samo da li takav ostaje i kada vidi da predrasuda predstavlja lažnu sliku stvarnosti. Izbor se svodi na dvije mogućnosti – slijepa identifikacija sa načinom razmišljanja izmanipulisane većine ili oblikovanje vlastite slike na osnovu sopstvenih iskustava. Pri tome je stvaranje sopstvene slike o stvarnosti i iznalaženje istine bez uticaja sa strane moralni čin, nikako neprijateljstvo prema sopstvenom narodu.

Ukratko, istina je žrtva političkog djelovanja zato što je neugodna. Vi ste, gospođo Kordić, uspjeti izaći iz nametnutih okvira i ponuditi javnosti još jednu potvrdu ove teze. U ime slobode jednog manjeg kruga odabranih oduzima se sloboda većini, a sve zajedno se prekriva plaštom vješto manipuliranih informacija, koje se plasiraju javnosti. Krivac se traži na drugoj strani da bi se prikrije sopstvene greške i nesposobnosti. Nadajmo se da će nam budućnost pokloniti još više ovakvih djela, kakvo je Vaše i da će generacije koje dolaze smoći snage da unište okvire ove moderne „slobode“ i pronađu pravi put do istine!

Dalibor Tomić
Udruženje „Naša Jugoslavija“
Savez Jugoslavena